

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	42999
Nom	Filosofies de la solidaritat i drets humans
Cicle	Màster
Crèdits ECTS	5.0
Curs acadèmic	2019 - 2020

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
2136 - M.U. en Ètica i Democràcia 12-V.2	Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació	1	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
2136 - M.U. en Ètica i Democràcia 12-V.2	2 - Ciutadania i democràcia en un món global	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
ARENAS DOLZ, FRANCISCO	359 - Filosofia

RESUM

L'expressió solidaritat fa referència a un concepte ètic socialment reconegut i acceptat des de múltiples cosmovisions morals. La consideració de la solidaritat com un referent moral i l'evolució d'aquest concepte ha estat i és d'allò més heterogènia, ja que en l'actualitat és acceptada i defensada des d'orientacions ètiques de molt diversa sensibilitat. Hi ha diferents maneres de formular el que s'entén per solidaritat. Aquesta profusió de semblants solidaris diferents, que cohabituen en el cosmos del pluralisme ètic occidental, ha propiciat la paradoxa que, en nom de la solidaritat, es donen respostes contràries a les mateixes preguntes respecte als drets que han de ser respectats i els deures que han de ser exigits en determinades circumstàncies.

Des d'una perspectiva filosòfico-política el terme solidaritat pot entendre's com a responsabilitat i compromís envers els altres, on fer el bé al pròxim troba la seua realització única i autèntica, ampliant-se des de les persones i els grups fins a la humanitat sencera. Totes aquestes circumstàncies exigeixen, des d'una perspectiva contemporània cada vegada més complexa, un enfocament integral de la solidaritat, que tinga en compte els aspectes culturals, socials, polítics, històrics o simbòlics per aproximar-nos a l'estudi d'aquest concepte.

L'objectiu d'aquest curs és clarificar la pluralitat de sentits del terme solidaritat i establir quines són les seues característiques fonamentals i que el distingeixen i identifiquen com a principi ètic. Per a això es presenta una revisió, caracterització i discussió del concepte de solidaritat en l'àmbit de la filosofia moral, política i social, des de diverses perspectives, amb el propòsit de tematitzar el seu abast i les seues limitacions.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

No es requereixen coneixements previs.

COMPETÈNCIES

2136 - M.U. en Ètica i Democràcia 12-V.2

- Conèixer i saber utilitzar els models de racionalitat pràctica i l'argumentació moral i política.
- Conèixer i aplicar els drets fonamentals i d'igualtat d'oportunitats entre homes i dones, els principis d'igualtat d'oportunitats i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat i els valors propis d'una cultura de la pau i de valors democràtics.
- Conèixer les distintes teories de la ciutadania i la democràcia, així com les qüestions estretament lligades a aquestes, com ara interculturalitat, desenvolupament humà, justícia global i ètica cívica.
- Comprendre críticament el caràcter de permanència i historicitat dels valors morals i democràtics, així com els diversos corrents i tendències per encarnar-los, tant a nivell nacional com internacional, amb una referència especial a l'ètica del desenvolupament.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seua capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants siguen capaços d'integrar coneixements i afrontar la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les conclusions (i els coneixements i les raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Que els estudiants posseïsquen les habilitats d'aprenentatge que els permeten continuar estudiant d'una forma que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.

- Posseir i comprendre coneixements que aportin una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i / o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Projectar sobre problemes concrets els seus coneixements i saber resumir i extractar els arguments i les conclusions més rellevants per a la seva resolució.
- Participar en debats i discussions, dirigir-los i ser capaços de resumir-los i extraure d'ells les conclusions més rellevants.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

Després del procés d'ensenyament-aprenentatge, l'estudiantat serà capaç de:

- Fonamentar els drets humans en la dignitat humana i els valors superiors.
- Desenvolupar el valor de la solidaritat i l'acció voluntària.
- Adquirir una comprensió adequada de l'àmbit propi de la filosofia moral, política i social i dels mètodes utilitzats per ella.
- Distingir diferents línies de recerca en l'àmbit de la filosofia moral, política i social.
- Familiaritzar-se amb els problemes i autors centrals de la filosofia moral, política i social. En acabar el curs, l'estudiantat podrà identificar algunes de les posicions centrals sobre els temes estudiats.
- Desenvolupar punts de vista i arguments propis sobre aquests problemes, i presentar-los al mitjà escrit i oral.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Fonaments de la filosofia de la solidaritat

- 1.1. El concepte de solidaritat
- 1.2. La solidaritat i els drets humans
- 1.3. La solidaritat i la dignitat humana
- 1.4. La solidaritat: ¿virtut o principi ètic?

2. Versions filosòfiques de la solidaritat

- 2.1. Sobre la solidaritat en els antics i en els moderns
- 2.2. L'univers liberal de la solidaritat
- 2.3. La dimensió comunitària de la solidaritat
- 2.4. Republicanisme, solidaritat i poder comunicatiu
- 2.5. Raó comunicativa i responsabilitat solidària
- 2.6. L'encant postmodern de la solidaritat
- 2.7. Democràcia radical i biopolítica: de l'hegemonia a l'afinitat

3. Perspectives de la filosofia de la solidaritat

- 3.1. Vulnerabilitat, compassió i cura
- 3.2. Alteritat, hospitalitat i donació
- 3.3. Justícia, reconeixement i comprensió encarnada
- 3.4. Llibertat, igualtat i complexitat
- 3.5. Per una filosofia de la solidaritat

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	26,00	100
Tutories reglades	2,00	100
Seminaris	2,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	5,00	0
Elaboració de treballs individuals	15,00	0
Estudi i treball autònom	40,00	0
Resolució de casos pràctics	15,00	0
TOTAL	105,00	

METODOLOGIA DOCENT

La metodologia d'ensenyament-aprenentatge més habitual serà la del seminari de treball. Aquest seminari vindrà precedit per un temps d'estudi previ i autònom que l'estudiantat realitzarà segons la distribució que es determinarà a la primera sessió. El seminari tindrà una estructura participativa on hi haurà exposicions del professorat, lectures comentades dels textos, discussions sobre els mateixos i presentació de lectures-investigacions de l'estudiantat. El seminari de treball serà un espai de referència per a ampliar amb altres activitats formatives relacionades amb els temes abordats: conferències, taules rodones, congressos i altres activitats complementàries.

AVALUACIÓ

L'avaluació tindrà un caràcter continu, flexible i personalitzat, de manera que l'estudiantat haurà d'establir un pla de treball singularitzat segons l'àrea de la qual provinga, els interessos que manifeste en la investigació i les seues inquietuds professionals. Els criteris d'avaluació s'establiran al voltant de tres aspectes:

- Assistència i participació significativa en classes i seminaris;

- Capacitat d'anàlisi crítica i claredat en les exposicions;
- Presentació d'un treball final escrit seguint els criteris científics internacionals.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Amengual, Gabriel (1993). La solidaridad como alternativa. Notas sobre el concepto de solidaridad. Revista Internacional de Filosofía Política, 1, 135-152.
- Aranguren Gonzalo, Luis (1998). Reinventar la solidaridad. Voluntariado y educación. Madrid: PPC.
- Ariño, Antonio (ed.) (2003). Diccionario de la solidaridad. Valencia: Tirant lo Blanch.
- Bunge, Mario (2009). Filosofía política. Solidaridad, cooperación y democracia integral. Barcelona: Gedisa.
- Cacciari, Massimo; Martini, Carlo Maria (1997). Diálogo sobre la solidaridad. Barcelona: Herder.
- Camps, Victoria (1990). Virtudes públicas. Madrid: Espasa Calpe.
- Cortina, Adela (1988). Razón comunicativa y responsabilidad solidaria. Ética y política en K.O. Apel. Salamanca: Sígueme.
- Cortina, Adela (1990). Ética sin moral. Madrid: Tecnos.
- Cortina, Adela (2007). Ética de la razón cordial. Educar en la ciudadanía en el siglo XXI. Oviedo: Nobel.
- Day, Richard J.F. (2016). De la hegemonía a la afinidad. Solidaridad y responsabilidad en los nuevos movimientos sociales. Madrid: Enclave.
- Domingo Moratalla, Agustín (1997). Ética y voluntariado. Una solidaridad sin fronteras. Madrid: PPC.
- Duvignaud, Jean (1990). La solidaridad. Vínculos de sangre y vínculos de afinidad. México: FCE.
- Eagleton, Terry (2010). Los extranjeros. Por una ética de la solidaridad. Barcelona: Paidós.
- García Roca, Joaquín (1994). Solidaridad y voluntariado. Bilbao-Santander: Sal Terrae.
- Habermas, Jürgen (1994). Justicia y solidaridad. En: Apel, Karl-Otto; Cortina, Adela; de Zan, Julio; Michelini, Dorando (eds.). Ética comunicativa y democracia. Barcelona: Crítica, 175-205.
- Martínez Navarro, Emilio (1999). Solidaridad liberal. La propuesta de John Rawls. Granada: Comares.
- Muguerza, Javier; Peces-Barba, Gregorio (eds.) (1989). El fundamento de los derechos humanos. Madrid, Debate.
- Pérez Adán, José (ed.) (2003). Comunitarismo. Cultura de solidaridad. Madrid: La Caja.
- Rorty, Richard (1991). Contingencia, ironía y solidaridad. Barcelona: Paidós.
- Rorty, Richard; Vattimo, Gianni (2006). El futuro de la religión. Solidaridad, caridad, ironía. Barcelona: Paidós.

- Smilg Vidal, Norberto (2000). Consenso, evidencia y solidaridad. La teoría de la verdad de Karl-Otto Apel. Granada: Comares.
- Torralba, Francesc (2014). La solidaridad. Madrid: Milenio.
- Truyol y Serra, Antonio (1994). Los derechos humanos. Madrid: Tecnos.
- Vidal, Marciano (1996). Para comprender la solidaridad. Virtud y principio ético. Estella: EVD.
- Villar, Alicia; García-Baró, Miguel (eds.) (2004). Pensar la solidaridad. Madrid: Universidad Pontificia Comillas.

ADDENDA COVID-19

Aquesta addenda només s'activarà si la situació sanitària ho requereix i previ acord del Consell de Govern